

'פסיכולוגיה'

תרופה או טריפה

בגליון 32 נכתב מאמר נפלא תחת כותרת זו, מאמר שגרר תגובות רבות ומגוונות בנושא להלן מביאים אנו חלק מהתגובות שמצאנו לנכון לפרסם לעת עתה.

תגובתו של איש חינוך שיחי'

המאמר מיוחד במינו, הראיתי את המאמר לכמה וכמה אנשים, וכל אחד אמר לי שהוא נהנה מהמאמר עד מאד, וכן בקהילה אצלינו - אני חסיד סלונים - מאד נהנו מזה.

אני עוסק בפועל עם בחורים, ואני יודע במה מדובר, מה הם הבעיות של בחורים, ומה צריך לומר להם.

במה שכתוב במאמר על תאוות, כשמתחשק איזה משהו, כתוב שם דברים נפלאים.

במאמר מוסבר היטיב בדברים חדים וברורים, מה היא דרך הפסיכולוגיה, ומה היא דרך התורה.

והנה איך הציבור הגיע לדברים אלו. העניין הוא כאשר אדם מפרסם שיקיים הרצאה לחינוך ילדים, כולם רצים, כי לכל אחד יש איזה קשיים, ואם מישהו מביא עצות, באים לשמוע מדוע לא, וכך נכנסים כל המושגים מבחוץ. מתחילים עם חינוך הילדים, מדברים על להבין את הילד ולמעשה מלמדים לתת גושפנקא לדברים שליליים שהוא עושה, אסור להכות את הילד וכו'. וכל זה אינו נכון.

וכן יש לתת לילדים חום ואהבה, אך לא כדבריהם שיש להיות כמו חבר.

חובה לחזק את אותם שחפצים ללכת כפי שההורים שלהם נהגו, שאינם מביטים על הוריהם כאילו היו מטומטמים, ולומר שפעם לא הבינו, ולא ידעו, וכו'. חבל שהרבה נסחפים אחר כל מאמר והרצאה של חינוך.

יש להעיר שראוי שיהיה יותר מקורות, יעויין מדרש פרשת שמות בנושא חינוך ילדים, אברהם לא הכה את בנו יצא ישמעאל וכו' בארוכה.

וזה יש להדגיש, שיש בעיות קשות דוגמת כפייתיות, חרדות זכאון וכדומה,

שיש ללכת לפסיכיאטר. אבל חוץ מזה הם אינם עוזרים רק מגרעים, ילד חוצפן צריך להעמיד אותו במקום כמו שצריך, זה הדבר הטוב ביותר עבורו. יש נקודה חשובה מאד שיש להוסיף על המאמר.

והוא שכאשר מגיע מטופל לפסיכולוג, דבר ראשון הוא מחפש מי היה אשם, ותמיד הוא מוצא מישהו, או איזה מלמד מלפני כמה שנים, או אבא, או אמא (זה באמת מיסודות השיטה של פ. למצוא את ה'מניעים', מהעבר). והנה אפילו לו זה היה נכון, עצם הדבר שהוא מגיש לילד מסקנא כזו, זה ממש נגד כל ענין כיבוד הורים, שהוא מהמצוות החמורות. ואפילו שאחר כך מנסה לתקן, זה גרוע מאד (א"ה). ועוד שהוא הרס הרבה מהאפשרויות שההורים יוכלו לסייע לילד לחנכו ולעודדו, כי הילד שאינו חכם, חושדם ושופט אותם כל היום, וחושב שמבין טוב יותר וכו', ודבר זה הוא נזק גדול שאין לו תקנה, כי בסופו של דבר רק ההורים הם אלו שעומדים לצידו לעודדו ולעזור לו בכל דרך, ודואגים לו באמת בכל כוחם לאורך כל חייהם, וגם רגשית הוא מסתבך ונבוך (מכך).

נכון שיש להקשיב היטיב לילד לשמוע מה מציק לו, לא לסתום לו את הפה ולומר תמיד שהאבא לא אשם כלום, צריך להאזין בסבלנות ולהבין אותו היטיב, אבל מיד צריך להודיעו שיש תורה וחובה לשמוע לקול אבא ואמא בכל מקרה, גם אם זה קשה, וצריך למצוא את הדרכים איך להתמודד ולהסתדר.

עוד נקודה. אני מתאר לעצמי שאצל החילונים לא מצוי קורסים להעצמה אישית. מדוע, כי הם גדלים להיות חצופים ועזי פנים מנעוריהם. אין לאשה כל בעיה לגשת למוכר בחנות ולהרים עליו את הקול, רק אצלינו שמתחנכים למידות טובות, כבוד הזולת, וותרנות, בושט פנים, ענוה, דרך

ארץ, שייך קורסים על מנת לעקור את זה. הכלל. כל המאמר כולו מלא בדברים מאד נכונים, מאמר מיוחד מאד, ממש כל מילה פנינה. בוודאי שהפסיכולוגים יתקשו לקבל את זה, אבל זה הוא דבר נחוץ ביותר להעמיד את הדברים ברור זה מול זה, שכל אחד יראה ויווכח מה בין דרך התורה לבין דרך הפסיכולוגיה.

שמעתי שרבינו, מרן כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א מאד נהנה מזה, ואני יכול לפרט יותר.

השפויים שעדיין נוהגים במתכונת הרגילה כדרך ישראל סבא, מאד נהנים מהמאמר, הדור צריך את זה. אל תסתפקו רק במאמר, אלא יש להמשיך ולמצוא דרכים לפעול להחדיר את המושגים האלו בקרב העוסקים בחינוך, אולי לסדר ספר בענין ואני מוכן לסייע. כי אם לא נפעל עכשיו, אחר כך כבר לא יהיה עם מי לדבר.

תשובת בעל המאמר:

חשובה במיוחד הסכמתו של כ"ק האדמו"ר שליט"א, שהוא מגדולי חכמי ישראל בדורינו, וכן הוא בנו וממשיך דרכו בקודש של הגה"ק הנתיבות שלום זצוק"ל, שהיה מגדולי הדור, וידוע שהוא היה רב גובריה בכוחות הנפש, ובמיוחד בענין החינוך.

והנה באמת ישנה נקודה שצריך להבהירה, נאמר בתורה הקדושה והתקדישתם והייתם קדושים, מהו הכפלות. אומרים חז"ל (יומא לט) אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, מקדש עצמו מעט מקדשים אותו הרבה וכו'.

ושמעתי לפרש שבאמת אדם שמקדש עצמו, הרי לפי הטבע הרגיל היה עלול להיות שהיצר ירצה להתפרץ יותר, ועלול להיות שאחר כך כשיתקל במראה אסור, ישפיע עליו יותר גרוע, ולפיכך באה כאן הבטחה מיוחדת, והתקדישתם 'והייתם קדושים', יתכן שבדרך הטבע זה פועל הפוך, וכמו שכתבו שפעמים כשצמים, אחר כך מתגברת תאוות האכילה יותר, אלא שיש הבטחה שאם תקדשו עצמכם, תצליחו להיות קדושים, על ידי סייעתא דשמיא, וכל אחד רואה שכך הוא במציאות.

ההבדל והשוני בין החרדי לחילוני במטרת החיים, וגם במבחן המציאות, מהחוקים שהפציניטים והציבור משוחח

בפתרון הבעיה נירולוגית, ובאלו ניתן להשתמש בשירותיהם כמו תרופות, (וגם בזה צריך שיהיה פיקוח והרבה יעוץ מה לעשות, כדי לא לגרום לנזק בלתי הפיך).

ג. ה"פסיכולוגיה החברתית", (שזה גם בין אדם לעצמו, בינו ליצוריו, אך הם קוראים לכל זה 'חברתית') נגד זה אנו מדברים. והטיפוליים הנפוצים בנושא זה, נקראים בכללותם פסיכו-אנליזה, שהיא שיחה בין מטפל ומטופל, בשיטה אותה המציא פרויד. וכאמור היא דומה, אבל שונה מדרך התורה, ועל זה אנחנו אומרים: פסיכולוגיה - טריפה.

אך בפסיכו-אנליזה, משתמשים גם להוצאה מתסביכי נפש כמו דכאון וחרדות, שהם בגדר מחלה. כליווי לטיפול התרופתי, מטפלים במחלות אלו גם בשיטה פסיכואנליזה, דהיינו שיחות המטפל, תוך השפעה מאישיותו תוך שימוש בלמידת הנפש, גם הם כותבים שההצלחה תלויה במידת השפעת אישיות המטפל. כשזה בגדר מחלה, השיחות עוסקות בניתוח ועקירת מחלה, וזה פסיכולוגיה - תרופה, למרות שזה פסיכו-אנליזה.

אך כשמדובר בבעיות וקשיים של אנשים בריאים, הפסיכולוגיה מחזירה ערכים זרים ומנוגדים לתורה, והעוסקים במקצוע בעצמם אינם שמים לב, את הניגוד לתורה שיש בכך. ולפעמים הם שמים לב, אלא שאומרים לעצמם שאינו נורא, ובאמת הוא גרוע מאד.

לדוגמא כשעוסקים בילדים קטנים, ויש ילד ביישן מדאי, זה לפעמים מגביל אותו, ויש לפתוח אותו בתרגילים שונים, הם קוראים לזה 'בטחון עצמי', ואמנם הכוונה להמעט הבושה המפריעה, אך ראוי לקרא לזה 'התגברות על הבושה', וממילא ילמדוהו לפי המשמעות הרחבה של הגדרה זו.

עוד דוגמא, מי שמתנהג מוזר ובחוצפה, מלמדים אותו 'טאקט', היה ראוי לקרא לזה "דרך ארץ" (למרות שזה נשמע פחות מקצועי), כיבוד הורים ומורים, וללמד בהתאם לכללי המשמעות של מושג דרך ארץ. אמנם אצל קטנים שאין להם הרבה הבנה ההבדל קטן, אך הכללים האלו חודרים גם לגדולים, ונהפכים כאורחות חיים ומושגים בסיסיים.

הבה נחשוב, מה הוא 'טוב' אצל פרויד. הרי הוא היה אדם כופר (חילוני, או גוי). אם כן "טוב" לדידו, הוא כלשוננו: 'דרישות הסביבה'. כלומר, אל תפריע לזולת, ומצא חן בעיניהם.

ומה הוא טוב אצלנו: 'דאג לזולת' (כדין 'ואהבת'), ומצא חן בעיני אלוים ואדם, קודם בעיני אלוים אחר כך בעיני אדם.

אצלו אין עבודת ה', תורה ומצוות, ולא עבודת המידות. יש כאן הבדל במהלך החיים.

וממילא כאשר יש הבדל 'במטרה' שאלה שואפים להגיע, הרי כשממשיכים לפתח את הענין, הם מובילים למטרה שונה, וכמו שנוכחנו במאמרנו "פסיכולוגיה תרופה או טריפה".

וזהו בדיוק הבעיה, אם לא שמים לב להבדל, הרי מחזירים תורה חדשה, והדברים חמורים, עלינו לקבל את דברי חז"ל "תורה בגויים אל תאמין" ואנחנו צריכים להשתית את עבודת המידות על תנ"ך מסכת אבות ומשלי ומפרשיהם, ספרי מוסר וחסידות, ולא אלמן ישראל, ואין לחפש נוסחאות חדשות מהגויים, ואחר כך לנסות לתרץ אותם. ולדון אם הם כן מתאימים לדרך התורה או לא.

וכמו שאמר אחד הפסיכולוגים בתגובתו, הפסיכולוג הוא רופא, ולא מחנך או מורה דרך.

הפסיכולוגיה (תרגום: תורת הנפש) חקרה את נפש האדם, בנוגע לכמה מיני דברים.

א. חלק מהחכמה הזו, עוסקת בקשיי לימוד תפיסה וזיכרון, ונותנת דרכי איבחון של קשיי למידה, קריאה, ודיבור. ודרכי טיפול בהם. נושא זה שייך ל"חינוך מיוחד", ולקלינאי, ולא לפסיכולוג כלל, וזה טוב ומועיל בדרך כלל לילדים המתקשים (דרך אגב, ילדים רגילים בחידה, לומדים עם השיטה הישנה, המצויינת להקניית הרגלי חזרות, עריכת שפתיים בקול, וחשיבה תוך כדי קריאה, ואולי עוד מעלות, שיש בהם קנייני תורה, החשובים ללימוד התורה, אך זה נושא נפרד, ואכמ"ל).

ב. "פסיכיאטריה" היא טיפול רפואי המשפיע על מוח האדם פיזית, למחלות נפש, כמו דכאון, אובססיה, רדיפה, חרדה, ובזה פשוט שהוא בגדר, וזה מה שקרוי פסיכולוגיה קלינית, והם לא מגיעים לנושאים של עבודת המידות, כי עוסקים

עליהם, אשר הם לא הגיעו מהתורה הקדושה, וכמובן שצריך סיעתא דשמיא להבחין.

חז"ל אומרים במדרש בראשית "וחשך - זה מלכות יון". צריך להבין הרי יון האירה את העולם בכל החכמות והמדעים, התרבויות והנימוסים, בדיוק הם נקראים חושך?

התשובה היא, כן! אצל נבוכדנצר רואים כולם שהוא מגיע במלחמה נגד עם ישראל. אבל יון הגיעו בכללים חדשים של הגיון יפה, חוקים, הוכחות מדעיות, נימוסים, שלא נראים מנוגדים לתורה, ורק בעקיפין יש בה ניגוד לתורה. הם יצרו טשטוש, ובכך הם יכלו לסחוף הרבה יותר מסלתה ושמנה להיות מתיוונים. וכך היה עם ההשכלה, וכך עם הקומוניזם, היכן כתוב בתורה נגד הדברים האלו, שנראים כל כך טובים ויפים. אלא דווקא מחמת שהניגוד לתורה - מוסתר, זה הוא החושך.

ואם זכינו וה' האיר עינינו, להעמיד את הדברים באור הנכון, מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך.

* * *

במערכת התקבלו תגובות שונות חלקם מאנשים העוסקים בפסיכולוגיה, שכתבו נקודות נפלאות, אך עקב עיסוקם במקצוע זה, הזכירו שמות ומושגים שאין מן הראוי להזכירם בגליוננו, אולם את תגובתו של כותב המאמר על דבריהם, נביא להלן, כי יש בדבריו תוספת לקח:

הפסיכולוגים שהגיבו למאמרים קיבלו את דברי המאמר באופן עקרוני, אך הם מבקשים לקבל בהירות, הם מציגים כמה פרטים מהפסיכולוגיה, שנראים כן טובים, ומבקשים להבהיר איזה חלקים כן טובים, היות וממבט של פסיכולוג לא ברור להם איזה חלק כן טוב ואיזה לא, ואבאר דבריי.

הדבר הראשון כבר נתבאר במאמר, שריפוי מחלה בפעולות הפוכות, כפי שעושים פסיכולוגיים הוא דבר חיובי בעיקרו, והוא דומה לדברי הרמב"ם בענין זה, ולא על זה עיקר התלונה.

ונבאר במה עיקר הנידון. ולדוגמא, נעמוד על אחד מיסודות הפסיכולוגיה. זיגמונד פרויד אבי שיטת הטיפול הפסיכולוגי, אומר שיש באדם 'חלק עליון השואף לטוב (כלשוננו: סופר אגו, מצפון).

נשאלת השאלה הלא זה נראה כמו ענין יצר טוב שבחז"ל, האם יש בעיה בזה?